Kirjallinen eläytymismenetelmä ryhmän kehittymis-suunnitelman ja päätöksenteon tukena

KT Timo Sinivuori

Taiteen työtapojen hyödyntäminen tulevaisuustyöskentelyssä on uusia näkökulmia avaavaa sekä perinteisiä toimintamalleja ravistavaa. Tässä artikkelissa kuvaan sitä, kuinka draaman keinoin voidaan yhdessä luoda erilaisia fiktiivisiä maailmoja, joissa on mahdollista tutkia todellisen elämän ilmiöitä ja suhteita. Tämä voi tapahtua roolin ja draamamaailman kautta sekä omana tietoisena itsenään ja sosiaalisten suhteiden kautta. Draaman ja draamakasvatuksen lähtökohtana on siis kahdessa eri maailmassa liikkuminen samanaikaisesti. (Heikkinen 2002)

Esittelen tässä kirjoituksessani yhden käyttökelpoisen työkalun ja toimintamallin, kirjallisen eläytymismenetelmän, josta uskon olevan konkreettista hyötyä tulevaisuusvaliokunnan työssä. Olen käyttänyt kirjallista eläytymismenetelmää useita vuosia erilaisten projektien[1] aloitusvaiheessa sekä skenaario- ja strategiatyöskentelyssä ja taiteellisessa tutkimustyössä aineistonkeruumenetelmänä.

Kirjallinen eläytymismenetelmä on helppo toteuttaa ja sen hyödyt skenaario- ja strategiatyöskentelyssä, toiminta- ja oppimistavoitteiden asettamisessa sekä toimintatapojen sopimisessa ovat kiistattomia. Menetelmä on tehokas ja se tuottaa nopeasti paljon sellaista aineistoa, jota voidaan hyödyntää sekä työryhmän että oman toiminnan kehittämisessä monipuolisesti. Kerron aluksi kirjallisesta eläytymismenetelmästä yleisesti. Sen jälkeen esittelen yhden esimerkin toimintamallin käyttämisestä omassa työssäni ja lopuksi kerron, miten tulevaisuusvaliokunta voisi käyttää sitä tuottavasti omassa työssään.

Kirjallinen eläytymismenetelmä tarkoittaa pienten tarinoiden kirjoittamista ohjaajan antaman kehyskertomuksen ja ohjeiden mukaan. Tarinoissa vastaaja kuvaa, mitä kehyskertomuksessa esitettyä tilannetta ennen on voinut tapahtua. Tarinat eivät ole kuvauksia todellisuudesta vaan *mahdollisia* asioita, joita saattaa tapahtua. Keskeinen asia menetelmän käytössä on variointi. Samasta kehyskertomuksesta on kaksi tai useampia versioita, joissa muutetaan

[1] Eläytymismenetelmää on käytetty esimerkiksi teatteriesityksen valmistusprosessissa, draamajaksolla oppilaitoksessa, prosessidraaman yhtenä työtapana, henkilöstön kehittämisprojektissa, tapahtuma- ja kehittämisprojekteissa)

yhtä keskeistä tekijää.[2] (Eskola 1997) Tarinoista nousevat teemat luokitellaan ja tarvittaessa kvantifioidaan (kuten tämän artikkelin lopun case-esimerkissä). Ryhmässä keskustellaan tarinoiden synteesin pohjalta ja pohditaan teemojen esiintymisfrekvenssejä sekä poikkeavia vastauksia. Keskustelun pohjalta sovitaan ryhmä- ja produktiokohtaiset tavoitteet, toimintatavat ja pelisäännöt.

Eläytymismenetelmä perustuu ihmisen symbolienkäyttökykyyn, jota taitoa hän käyttää koko elämänsä ajan. Kyseinen taito mahdollistaa ihmisen sopeutumisen ympäristöön, koska hänen ei tarvitse joka kerta suorittaa erilaisia tekoja vain varmistuakseen niiden tuloksista, vaan hän voi symbolisesti kokeilla erilaisia vaihtoehtoja ja tarvittaessa luopua niistä ennen toteuttamista. Symboliset prosessit auttavat jäsentämään todellisuutta, sillä on paljon turvallisempaa ja järkevämpää kuvitella ongelmiin erilaisia ratkaisuja ja ennakoida eri toimenpiteiden seurauksia kuin kokea kaikki todellisesti. (Ruohotie 2000, 116). Eläytymismenetelmän kautta ihmistä pyritään ymmärtämään kulttuuriolentona ja ottamaan huomioon hänen toimintansa aktiiviset puolet, kuten tietoisuus, kieli, pohdinta ja aktiivinen ajattelu. (Eskola 1997, 6, 12–13)

Eläytymismenetelmissä voidaan erottaa kaksi päävaihtoehtoa. Aktiivisessa eläytymismenetelmässä *(active role-playing)* toimitaan ikään kuin roolileikin tapaan. Vastaajalle kuvataan jonkin tilanteen perustekijät ja roolihahmot. Esitetyn orientaation perusteella henkilöt eläytyvät tilanteeseen ja esittävät tulkintansa roolileikin avulla. He keksivät itse vuorosanansa. Passiivisessa eläytymismenetelmässä *(passive role-playing* tai *non-active role-playing)* vastaajalle puolestaan kuvataan tietyn tilanteen kehykset ja vastaaminen tapahtuu kirjallisesti pienenä kirjoitettuna tarinana. (Eskola 1997, 7–8; Eskola & Suoranta 1998).

Sanat *aktiivinen* ja *passiivinen* eivät kuvaa osuvasti vastaajan käyttäytymistä eläytymistilanteessa. Aktiivisessa roolileikissä syvennytään koko olemuksella tilanteeseen ja toimitaan sen mukaisesti. Passiivisessa eläytymistilanteessa eläydytään tilanteeseen yhtä aktiivisesti, mutta vastaaminen tapahtuu kirjallisesti. Siksi käytän jälkimmäisestä mieluummin termiä kirjallinen eläytymismenetelmä.

Eläytymismenetelmä on eettisten kysymysten osalta ongelmatto-mampi kuin moni muu tiedonhankintamenetelmä. Symbolista eläytymistarinaa kirjoittavalla on huomattavan suuri määrä vastausmahdollisuuksia verrattuna kyselylomakkeen vaihtoehtoihin. Vastaajien katsotaan olevan kykeneviä havaitsemaan, erittelemään ja tulkitsemaan erilaisten sosiaalisten tilanteiden informaatiota. Ihmisen toiminta ja logiikka eivät ole eri tilanteissa täysin sattumanvaraisia.

[2] Kehyskertomuksen varioinneissa käytetään usein vastakohtaisia merkityksiä, esimerkiksi onnistuminen – epäonnistuminen, kallis – halpa, hidas – nopea, tehokas – tehoton, helppo – työläs (vaikea), korkeatasoinen – heikkotasoinen, jne.

Siksi eläytymismenetelmällä pyritään selvittämään sääntörakenteita. (Eskola 1997, 14–16)

Eläytymismenetelmällä pyritään tavoittamaan sekä tilanteen että vastaajan sosiaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus. Tavoitteena on valaista kyseessä olevan toiminnan merkityksiä. Tutkimuksessa ei niinkään olla kiinnostuneita pelkästään varmoista tai (tilastollisesti) erittäin todennäköisistä asioista, vaan ensisijaisesti kiinnostus kohdistuu siihen, millaiset asiat ovat vastaajien mielestä ylipäätään mahdollisia. (Eskola 1997, 14–16)

Aineistojen avulla tutkija voi löytää uusia näkökulmia eikä vain todentaa ennestään epäilemäänsä. Tähänastisen käytön perusteella eläytymismenetelmälle on löydettävissä ainakin seuraavia käyttötarkoituksia:

- Käyttökelpoinen aineistonkeruumenetelmä laadullisessa ihmis-tutkimuksessa. Menetelmän avulla voi tutkia monenlaisia ongelmia, ja menetelmällä kerättyä aineistoa voi analysoida usealla eri tavalla

.

- Eläytymismenetelmä on keskeinen vaihtoehto pyrittäessä minimoimaan tutkimuksen eettisiä ongelmia ja tutkijan vaikutusta vastaukseen. Tutkittavilla on vapaus ilmaista itseään omalla luonnollisella tavalla.

- Eläytymismenetelmä toimii tutkijan ajattelun vauhdittajana, ei pelkästään hypoteesien testaamisessa vaan myös niiden laatimisessa. Menetelmä tuottaa käyttökelpoista materiaalia aineistolähtöiseen analyysiin (esimerkiksi ns. grounded-teoria).

- Eläytymismenetelmää voidaan käyttää tulevaisuudentutkimuksessa selvittämään tutkittavien käsityksiä tulevaisuudesta ja heidän käyttäytymistään tilanteissa, joita ei voida kokeellisesti demonstroida.

- Eläytymismenetelmä tarjoaa käyttökelpoisen aineistonhankinta-menetelmän ratkaistaessa jotakin käytännöllistä ongelmaa.

- Eläytymismenetelmä sopii hyvin teoriasta johdettujen hypoteesien testaamiseen.

- Kevyenä menetelmänä eläytymismenetelmä sopii hyvin erilaisiin esitutkimuksiin.

- Eläytymismenetelmä soveltuu hyvin myös eri tiedonhankinta-menetelmien yhteiskäyttöön. (Eskola 1997, 30–31)

Esimerkki kirjallisen eläytymismenetelmän käytöstä draamakasvatuksen opetuksessa

Tässä artikkelissa käytän esimerkkinä Jyväskylän yliopiston avoimen yliopiston draamakasvatuksen perusopintojen opetusryhmän tekemää kirjallista eläytymismenetelmää. Menetelmä oli käytössä ensimmäisellä lähiopetusjaksolla syksyllä 2015. Sen avulla kerättiin aineisto, jonka pohjalta haettiin *mahdollisia* syitä onnistuneisiin ja epäonnistuneisiin draamakasvatuksen opintoihin ja pyrittiin löytämään vastaajalle *mahdollisesti* tulevia oppimiskokemuksia.

Eläytymistarinoiden kirjoittamisesta ja käsittelemisestä sovittiin opetusryhmän kanssa. Tarinat kirjoitettiin ryhmän opetustilassa ensimmäisellä lähiopetusjaksolla. Jokainen kirjoitti vastauksensa itse omaan tahtiin omassa rauhassa. Keskimäärin aikaa tarinoiden kirjoittamiseen kului noin tunti kunkin kirjoittaessa kaksi tarinaa eri orientaatioilla[3]. Eläytymismenetelmän kirjoitukset kiinnitettiin seinälle heti kirjoittamisen jälkeen ja niitä sai käydä lukemassa tuoreeltaan. Tästä avoimuudesta oli sovittu ryhmän kanssa etukäteen.

Opetuskerran jälkeen symbolisia tarinoita verrattiin keskenään. Analyysissa tarkasteltiin myös sitä, kuinka tutkittavat tulkitsivat omaa onnistumistaan tai epäonnistumistaan prosessissa. Analyysissa käytettiin myös tyypittelyä, jonka pohjalta ilmiöistä (onnistuminen, epäonnistuminen ja mahdollinen taiteellinen oppiminen) laadittiin metaforisia esimerkkitarinoita. Itse teatterin tekijänä ja tutkijana pyrin tietoisesti välttämään subjektiivista asennoitumista aineistoon, mutta absoluuttista objektiivisuuttakaan en tavoitellut. Tällä tarkoitan sitä, että koostamalla itse tekstit eläytymismenetelmän symbolisiin synteesitarinoihin olen pyrkinyt tuomaan esille myös niitä emootioita, joita vastauksista on välittynyt. Tutkimusaiheeseen ja -kenttään liittyvän oman tietotaidon pohjalta pyrin ymmärtämään myös muita ilmiöitä ja asioita, joita analyyseissa nousi esiin.

Eläytymismenetelmässä tarinaan sisältyvän tiedon määrään vaikuttavat yksilölliset taipumukset osata eläytyä ja kirjoittaa kokemuksesta. Niillä, joilla oppimisorientaatio ja –motivaatio on keskimääräistä alhaisempi, on taipumus vastata niukemmin. Ne taas, joilla oppimismotivaatio on keskimääräistä korkeampi ja jotka ovat tietoisia omista kehittymistarpeistaan ja suhtautuvat itsearviointiin myönteisesti, ilmaisevat itseään runsaasti vastauksissaan. (Ks. Ruohotie, 2000.) Myös vastaajien ikä ja kokemustausta vaikuttavat vastausten määrään ja laatuun.

Eläytymistarinoissaan vastaajat saivat kertoa myös siitä, mitä he mahdollisesti oppivat draamakasvatusopintojensa aikana. Hypoteettisesti tiedetään molempien, sekä onnistumisen että

[3] Ryhmän koon ollessa 15 tai enemmän voidaan puolelle ryhmästä jakaa toinen kehystarina ja toiselle puolelle ryhmästä toinen, jolloin kukin kirjoittaa vain yhden tarinan.

epäonnistumisen, tuottavan oppimista. Kokeminen sinällään ei vielä ole oppimista, vaan oppimista tapahtuu mainittujen kokemusten reflektoinnin seurauksena. Oppimismotivaatiota pidetään selvästi korkeampana niillä, jotka omaavat myönteisiä koulutuskokemuksia ja jotka ovat tietoisia omista kehittämistarpeistaan. He myös suhtautuvat positiivisesti kehittämistarpeiden kartoittamiseen ja arviointiin organisaatiossa. (Ruohotie 2000, 55) Tässä kirjoituksessa käytetään case-tapausta kuitenkin menetelmän kuvaamisen esimerkkinä eikä tarkoitus ole niinkään esitellä varsinaisia aineistolähtöisiä tuloksia, joiden merkitys on korostunut tutkittavalle ryhmälle itselleen. Esittelen seuraavaksi ryhmälle toteutetut kirjallisen eläytymismenetelmän kehystarinat, joiden pohjalta opiskelijat jatkoivat omaa eläytyvää kirjoittamistaan. Ensimmäinen kehystarina käsitteli onnistunutta opiskeluprojektia:

KEHYSTARINA (onnistuminen)

Olet juuri aloittanut draamakasvatuksen perusopinnot, jossa tehdään paljon teatteria ryhmän kanssa eri muodoissa. Kuvittele ja eläydy tilanteeseen, jossa draamaopinnot ovat takanapäin ja opinnot ovat edenneet erittäin hyvin ja aikataulussa. Sinä, muut ryhmän jäsenet ja opettajat ovat oikein tyytyväisiä kuluneeseen vuoteen ja draamakasvatuksen opintoihisi. Myös sinulle läheiset ihmiset ovat kiinnostuneet draamasta, kun ovat nähneet, kuinka positiivisella tavalla se on sinuun ja osaamiseesi vaikuttanut. Pääset täysin tavoitteisiisi. Nyt eläytyessäsi tilanteeseen, kerro alla oleville viivoille, mitä kaikkea sellaista opetuksessa, oppimisprosesseissa, ryhmä- ja draamaprosesseissa, itsessäsi ja muissa on tapahtunut, mikä on aikaansaanut näin täydellisen onnistumisen opinnoissa ja hienot kokemukset. Mitä sinä olet tehnyt? Mitä opettajat ja koulutuksenjärjestäjä ovat tehneet? Mitä muut ryhmän jäsenet ovat tehneet? Mistä syystä onnistuit näin upeasti? ***Mitä opit vuoden aikana?***

Toinen kehystarina käsitteli epäonnistunutta opiskeluprojektia:

KEHYSTARINA (epäonnistuminen)

Olet juuri aloittanut draamakasvatuksen perusopinnot, jossa tehdään paljon teatteria ryhmän kanssa eri muodoissa. Kuvittele ja eläydy tilanteeseen, jossa draamaopinnot ovat takanapäin ja opinnot ovat toteutuneet erittäin huonosti. Sinä, muut ryhmän jäsenet ja opettajat ovat hyvin pettyneitä kuluneeseen vuoteen ja draamakasvatuksen opintoihisi. Myös sinulle läheiset ihmiset ovat ihmetelleet ja kritisoineet, kuinka olet tuollaista aihetta lähtenyt opiskelemaan, kun ovat nähneet, kuinka negatiivisella tavalla se on sinuun vaikuttanut. Et pääse lainkaan oppimistavoitteisiisi. Nyt eläytyessäsi tilanteeseen, kerro alla oleville viivoille, mitä kaikkea sellaista opetuksessa, oppimisprosesseissa, ryhmä- ja draamaprosesseissa, itsessäsi ja muissa on tapahtunut, mikä on aikaansaanut näin täydellisen epäonnistumisen opinnoissa ja huonot kokemukset. Mitä sinä olet tehnyt tai jättänyt tekemättä? Mitä opettajat ja

koulutuksenjärjestäjä ovat tehneet? Mitä muut ryhmän jäsenet ovat tehneet? Mistä syystä epäonnistuit näin täydellisesti? ***Mitä opit vuoden aikana?***

Ensimmäisessä vaiheessa draamakasvatuksen opiskelijoiden tarinat kiinnitettiin teipillä seinille ja kaikki opiskelijat saivat lukea toistensa tarinoita vapaasti. Tarinoiden kirjoituskokemuksista keskusteltiin myös tuoreeltaan. Tämän jälkeen opettajana tein tarinoissa esiintyneistä ilmiöistä luokittelua ja kevyttä kvantifiointia. Opiskelijoiden **onnistumistarinoiden** vastauksissa esiintyi seuraavanlaisia teemoja:

Ryhmä hioutui hyvin yhteen, yhteinen innostus ja hyvä ilmapiiri (6)
Ryhmässä tapahtui paljon vertaisoppimista (3)
Ryhmällä on yhteinen käsitys ja tavoite (3)
Opettajat ovat olleet innostavia ja asiansa tuntevia (3)
Oma innostus ja motivaatio (3)
Oma opintojen suunnittelu ja aikataulutus (3)
Halu oppia sekä yksilönä että ryhmänä (2)
Opettajat jakoivat paljon omia kokemuksiaan (2)
Opiskelu oli sopivan käytännönläheistä (1)
Harjoitukset hauskoja, turvallisia ja opettavaisia (1)
Ketään ei arvosteltu julkisesti (1)

Opiskelijoiden tarinoiden ja niiden luokittelun pohjalta voitiin kirjoittaa **ihannetarina**:

Ryhmämme hioutui hyvin yhteen, olimme kaikki hyvin innostuneita. Jo alusta alkaen koin, että meillä oli hyvä ilmapiiri. Hyödynsimme toinen toistemme osaamista ja ideoita. Siksi ryhmässämme tapahtui paljon vertaisoppimista. Muutenkin ryhmällämme oli yhteinen käsitys ja tavoite draamakasvatukseen liittyen. Opettajamme olivat innostavia ja asiansa tuntevia. Osasin aikatauluttaa hyvin opintoni ja halusin oikeasti oppia, mitä draamakasvatus on. Oli kivaa ja hyödyllistä, kun opettajat jakoivat paljon omia kokemuksiaan ja antoivat meille palautetta. Opiskelukin oli juuri sopivan käytännönläheistä, harjoitukset hauskoja, turvallisia ja opettavaisia sekä juuri oikealla tavalla rytmitetty ja aikataulutettu. Tärkeää oli se, että ketään ei arvosteltu julkisesti. Perheeni ja muu lähipiirini tuki opintojani. Sain lukea kotona rauhassa kirjoja ja tehdä oppimistehtäviä. Siksi sain lopputyönikin valmiiksi ajoissa. Onni oli myös siinä, että kaikki lähdeteokset löytyivät helposti. Oli hauskaa ja opettavaista kokeilla ryhmäni kanssa lähijaksolla opittuja asioita. Oppiminen syveni selkeästi. Kerrankin uskalsin ennakkoluulottomasti heittäytyä pois mukavuusalueeltani. Kyllä muuten kannatti!

Opiskelijoiden **epäonnistumistarinoissa** esiintyi seuraavia teemoja:

Työtaakka, tehtävärytmi ja opetuksen vauhti oli liian suuri (4)
Välitehtävät jäivät tekemättä (3)

Ryhmähenki ja ryhmädynamiikkaongelmat (3)
Lähipiiri ja työkaverit ei tukeneet (3)
Opettaja ei kannustanut (3)
Väsymys / uupumus (3)
En sitoutunut opintoihini (3)
En suunnitellut ajankäyttöäni (3)
Ryhmä ei kannustanut toisiansa (1)
Opettaja ei valmistautunut (1)
Opettajat kaatoivat kaikki murheensa ryhmälle (1)
Opettajat eivät antaneet henkilökohtaista ohjausta (1)
Opettajat valitsivat ryhmästä suosikkinsa (1)

Opiskelijoiden tarinoiden ja niiden luokittelun pohjalta voitiin kirjoittaa **kauhutarina:**

Opintojen työtaakka, tehtävärytmi ja opetuksen vauhti oli aivan liian suuri minulle ja kaikki välitehtävät jäivät tekemättä. Ryhmämme yhteishenki oli todella huono, kukaan ei kannustanut vaan nauroi, mollasi ja torpedoi aina toisen työskentelyä julkisesti. Opettajat eivät välittäneet, eivätkä kannustaneet mitenkään. Sen sijaan he valitsivat omat henkilökohtaiset suosikkinsa, joita aina kehuivat ja nostivat esille muiden kustannuksella. En myöskään kotoa enkä työpaikaltani saanut tukea opiskeluihini. Kaikki ihmettelivät, miksi opiskelin draamakasvatusta ja naureskelivat takanapäin minulle. Ajankäyttösuunnitelmani alkoi heittää alusta alkaen ja väsähdin jo opintojeni alussa enkä sitten jaksanut suunnitella lopulta koko ajankäyttööäni ollenkaan. Lähiopetusjaksoilla surffailin mieluummin älypuhelimellani mutta niin teki kaikki muutkin. Monet opettajista kertoivat meille sellaisia yksityisasioitaan, joita en todellakaan olisi halunnut kuulla. Olisivat mieluummin valmistautuneet eikä vaan höpötelleet ja juoruilleet. Muutenkin meitä pakotettiin tekemään asioita, joita todellakaan emme olisi halunneet tehdä. Minulle tuli vähitellen melkoinen epäonnistumisen pelko ja menetin lopunkin itseluottamukseni. Lopullinen niitti oli epäoikeudenmukainen ja liian ankara arviointi tehtävistä niin, että en sitten keväällä enää viitsinyt käydä lähijaksoilla ollenkaan. Että se siitä - draamakasvatus on ihan skeidaa!

Eläytymismenetelmässä on hyvä tilaisuus kysyä myös *mahdollista* oppimista, jolloin vastaaja eläytyy kuvittelemaan, millaista oppimista opintojen aikana on tapahtunut. Näitä mahdollisia oppimiskokemuksia voidaan käyttää sekä ryhmän että vastaajan henkilökohtaisten oppimistavoitteiden laadinnassa. Seuraavassa on kooste **onnistumistarinoissa** esiintyneistä **mahdollisista oppimiskokemuksista:**

Opin, että ehdottomasti kannattaa pitää aikatauluista kiinni, ettei hommat kasaannu. Opin muutenkin paljon itsestäni, mm. ajanhallintaa ja tahdonvoimaa. Opin todella monia uusia draaman työtapoja ja menetelmiä. Rohkaistuin myös toimimaan parempana draamaohjaajana ja uskalsin ottaa oman ryhmän ohjattavakseni. Ennen kaikkea opin luottamaan itseeni ja muihin! Löysin samalla ihan uuden innostavan suunnan työelämääni. En olisi ikinä uskonut, että rohkaistuisin draamakasvatuksen kautta myös käyttämään tietotekniikkaa opintojeni tukena. Joskus kyllä sain kritiikkiä, mutta opin ettei kritiikki kohdistu minuun ihmisenä vaan liittyy oppimisen kohteena oleviin taitoihin. Opin samalla itsekin positiivisen palautteen antamista ja vastaanottamista. Ymmärsin, että keskeneräisyys on suuri voimavara! Draamatyöskentelyssä toimiva ryhmä on kaiken a ja o. Ryhmässä opin kuuntelemaan ja ylipäänsä solmimaan tässä iässä vielä hyviä syviä ystävyyssuhteita. Kyllä se on muuten niin, että vanhakin oppii!

Seuraavassa on kooste **epäonnistumistarinoissa** esiintyneistä **mahdollisista oppimiskokemuksista:**

Opin tämän vuoden aikana sen, että minulla oli ihan liian monta rautaa tulessa, enkä osannut keskittyä oikein mihinkään. Kannattaisi vain keskittyä sellaisiin asioihin, joista on kiinnostunut ja ylipäänsä pitää harkita hyvin, ennen kuin ryhtyy koko hommaan. Jäi ihan hämärän peittoon itselleni, miksi ylipäätään lähdin mukaan, koska oma motivaatio ja panos vaikuttavat koko ryhmään. Opin, että jokainen työskentelee oman persoonansa kautta eikä joka asiaan voi syventyä juurta jaksain. Opin myös, että kaikki aiheet eivät ole yhtä kiinnostavia (vaikka opettajat olisivat kuinka hyviä). Opin myös, että vaikka kuinka yritän, aina ei osaa ilmaista toiselle omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. Luulen myös oppineeni, että draama ei todellakaan ole minun välineeni! Mutta tästä mennään vielä eteenpäin ja iloitsen muiden ryhmäläisten puolesta.

Symbolisissa oppimisprosesseissa ei voi syntyä sellaista oppimiskokemusta, joka olisi täysin neitseellinen, vaan oppimis-kokemus polveutuu joistain jo aiemmin tiedostetuista asioista yhdistyen siten uudeksi merkitykseksi tai käsitteeksi. Tällainen oppiminen on yleisempää myös toteutuneissa prosesseissa. Niissä on kuitenkin se ero, että todellisten oppimiskokemusten kaikista tekijöistä muodostuu uusia osasia käsitteenmuodostuskokemukseen, jossa kokemukselle tai sen kautta ymmärrettävälle asialle annetaan merkitys. Toisin sanoen oppija saa uutta tietoa, jota yhdistellen ja vanhaa tietoa käyttäen hän rakentaa uutta. Tärkeä peruste aineistojen yhdistämiselle on symbolisessa eläytymisessä koettujen oppimiskokemusten saavuttaminen myös ei-symbolisessa eli oikeassa prosessissa.

Tulevaisuusvaliokunnan käyttäessä kirjallista eläytymismenetelmää symbolityökaluna tiettyjen prosessien ja projektien aloituksessa, on prosessin tai projektin päätyttyä hyvä palata arvioinnin yhteydessä takaisin alussa tehtyyn kirjallisen eläytymismenetelmän analyysiin. Hämmästyttävää tulee olemaan se, että jo symbolisissa eläytymistarinoissa nähdään vahvasti niitä asioita, joita oikeasti tulee tapahtumaan. Taiteellista oppimista käsitelleessä aiemmassa tutkimuksessani (Sinivuori, 2002) eläytymismenetelmän kautta pystyttiin näkemään vahvasti samankaltaista oppimistodellisuutta erityisesti oppimiseen draama**ssa** (taitotieto omasta työskentelystä, TT) ja draama**sta** (käsite- ja mielikuvatieto draamasta, KM) sekä draaman **avulla** (elämys- ja vuorovaikutustieto, EV) oppimiseen.

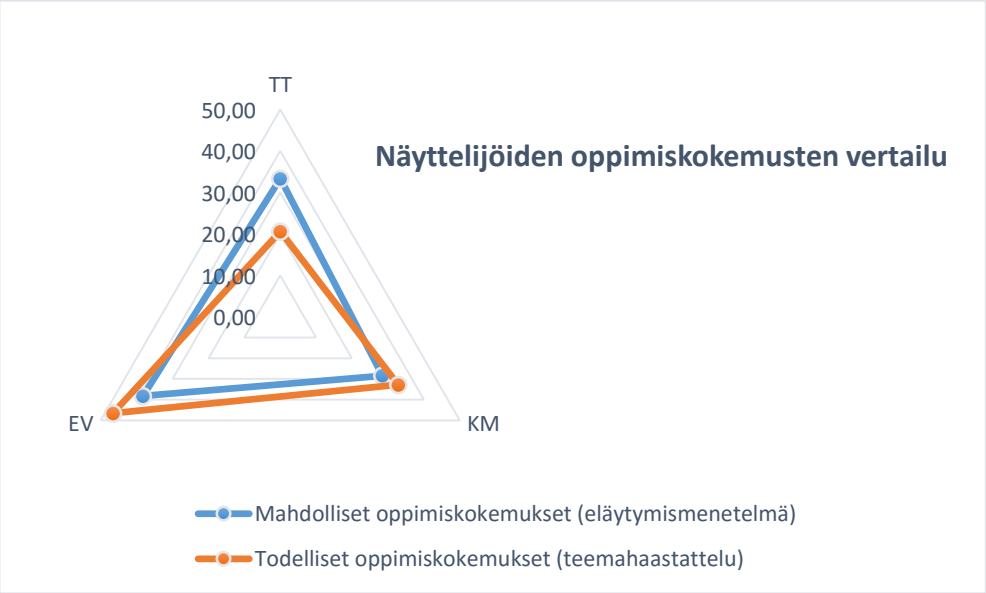

Kuvio: Näyttelijöiden symbolisten ja ei-symbolisten oppimiskokemusten vertailu (Sinivuori, 2002)

Tuloksista on nähtävissä taiteen ja erityisesti teatterin käyttökelpoisuus elämään liittyvien ilmiöiden tutkimisessa ja vuorovaikutukseen ja sosiaalisuuteen perustuvien kykyjen kehittämisessä sekä muutoinkin tulevaisuuden näköalojen oivaltamisessa. Vastaajat ovat ottaneet voimakkaasti kantaa teatteritaiteen välineelliseen arvoon ja merkitykseen. Teatteritaide voidaan nähdä keinona vaikuttaa ihmisten käsityksiin, asenteisiin, ajattelutapaan ja toimintaan. (Ks. Nurmi 1999.) Tämä asettaa draama- ja teatterityön tai -opintojen tarjoajalle vastuun huolehtia myös eettisesti ja moraalisesti hyväksyttävästä toiminnasta ja asennoitumisesta.

Ohjaaja voi ja kannattaa eläytymismenetelmän tuloksia hyödyntäen luoda yhdessä ryhmän kanssa ryhmälle yhteiset eettiset pelisäännöt oikeuksineen ja velvollisuuksineen sekä huomioida tulokset yhteisten tavoitteiden asettamisessa. Jokaisen vastaajan kannattaa huomioida myös omat tarinansa henkilökohtaisten tavoitteiden ja oppimisstrategioiden suunnittelussa.

Tulevaisuusvaliokunta voi hyödyntää menetelmää toiminnassaan esimerkiksi oman kehittymissuunnitelman, tavoitteiden ja eettisten pelisääntöjen laadinnassa, jotka ohjaavat työskentelyä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi huomioiden poliittisten intressien olemassaolon ja vaikutukset. Menetelmän avulla voidaan nähdä lausuntoja, kannanottoja ja muuta asiantuntijanäkökulmaa vaativien ilmiöiden skenaarioita ja hyödyntää valiokunnan jäsenten todellista potentiaalia luovan ja eläytyvän toiminnan keinoin. Aineistoista voidaan löytää sellaisia seikkoja, jotka auttavat valiokuntaa yhteisessä päätöksenteossa sekä hankkimaan aiheeseen liittyen tarkempaa ja validimpaa lisätietoa. Eläytymismenetelmän aineistolla on myös henkilökohtaista työskentelyä edistäviä vaikutuksia. Se ohjaa edustajia näkemään paremmin asioiden kausaalisuudet, päätöksenteon ristiriitaisuudet ja jännitteet sekä ohjaa rakentamaan strategioita henkilökohtaistenkin päämäärien saavuttamiseksi samalla yhteistä etua ja tavoitteita edistäen.

Lähteet:

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. 1992. Eläytymismenetelmän käytöstä sosiaalitutkimuksessa. Työraportteja B:35. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tampereen yliopisto.

Eskola, J. 1997. Eläytymismenetelmäopas. Tampereen yliopisto.

Heikkinen, H. 2002. Draaman maailmat oppimisalueina. Akateeminen väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Nurmi R. 1999. Eläytyen hyvään – eettistä kasvua draaman avulla. Kurikka: Kerhokeskus - koulutyön tuki ry ja UNESCO-toimikunta.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu.

Sinivuori, T. 2000, Esiripusta aplodeihin, opas ilmaisutaidon opettajille ja ohjaajille, ATENA.

Sinivuori, T. 2002. Teatteriharrastuksen merkitys – taiteellinen oppiminen teatteriesityksen valmistusprosessissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Sinivuori, T. 2007, Esiripusta arvoihin, toiminnallinen arvo- ja draamakasvatuskirja, ATENA

WWW-sivut:
www.teapeda.com